

Nationalt Center for
Forebyggelse af Ekstremisme

Fra væbnet kamp til værdikamp: Dansk salafi-propaganda i et 10 års perspektiv

Nationalt Center for Forebyggelse af Ekstremisme, 2021

Post. doc, Sara Jul Jacobsen

Nationalt Center for Forebyggelse af Ekstremisme

© 2021 Nationalt Center for
Forebyggelse af Ekstremisme

Tel. +45 72 14 27 00
E-mail: ekstremisme@siri.dk
www.stopekstremisme.dk

Oktober 2021

Alle rettigheder tilhører Nationalt
Center for Forebyggelse af
Ekstremisme.

Udgivelsen kan frit hentes på
www.stopekstremisme.dk.

Nationalt Center for Forebyggelse af
Ekstremismes udgivelser kan frit citeres
med tydelig kildeangivelse.

Fra væbnet kamp til værdikamp: Dansk salafi-propaganda i et 10 års perspektiv

Resume

Forskning i ekstremisme og radikaliseringsprocesser har med en vis intensitet set på islamistisk propaganda på sociale medier. Den har imidlertid overvejende fokuseret på den militante del af propagandaen og kun i begrænset omfang diskuteret den ikke-militante del. Herved overser vi afgørende nuancer i forståelsen af aktuelle rekrutteringsstrategier og online radikaliseringsprocesser. Denne rapport anlægger derfor et bredere fokus og ser på både militant og ikke-militant online-propaganda delt af danske salafi-grupper over de seneste ti år (2011-2021). Rapporten finder, at imens den danske salafi-propaganda, der blev delt på sociale medier fra 2011 til og med 2017, var eksplicit militant, er den propaganda, der er blevet delt de senere år frem til midt 2021, overvejende ikke-militant. Selv når man ser på propagandaen fra de danske salafi-grupper, hvis outreach tidligere var centreret omkring væbnet jihad og fortællinger om en attraktiv jihadkultur. I stedet bygger den aktuelle salafi-propaganda nu på fortællinger om en ideologisk bekæmpelse af islam og muslimsk identitet. Den danske propaganda er således gået fra (også) at indeholde et kald til væbnet jihad til hovedsageligt at kalde til modstand mod det, der opleves som en værdikamp, strukturel diskrimination og statslig racisme. Rapporten diskuterer udviklingen i den danske salafi-propaganda - herunder hvordan den nyere propaganda har et endnu bredere outreach, og hvordan ikke-militant propaganda også kan tjene som dynamik i radikaliseringsprocesser. Den er målrettet de fagprofessionelle, der arbejder med forebyggelse af radikaliseringsprocesser og ekstremisme, og den reflekterer løbende over, hvilken betydning propagandaens udvikling har for det forebyggende arbejde.

Nøgleord: Ekstremisme; radikaliseringsprocesser; islamistisk propaganda; (online-)rekruttering; forebyggelse.

Forskning i ekstremisme og radikaliseringsprocesser har i bredt omfang set mod islamistisk propaganda på sociale medier (f.eks. Winther 2015; Klausen 2015; Conway 2016; Pearson 2018). De eksisterende studier har imidlertid overvejende fokuseret på den militante del af propagandaen og kun i begrænset omfang inkluderet den ikke-militante propaganda i diskussioner af rekrutteringsstrategier og radikaliseringsprocesser. Fælles for forskningen er også, at den især har bidraget med viden om, *hvordan* individer tiltrækkes af ekstremistiske miljøer, imens den glemmer at spørge, *hvorfor* ideologien kan være tiltrækkende.

Årsagerne til at studere den ikke-militante del af den salafistiske propaganda er mange. En af de vigtigste er, at et sådant fokus kan fortælle os noget (andet) om attraktionerne ved ideologien – og miljøerne mere specifikt. Et sådant perspektiv giver os også en bredere og mere nuanceret forståelse af den ekstremistiske propagandas rekrutteringspotentialer. Og hermed står det forebyggende arbejde stærkere.

Denne rapport anlægger derfor et bredere fokus og ser på militant såvel som ikke-militant propaganda delt af danske salafi-grupper over de seneste ti år (2011-2021). Rapporten ser på, hvordan den danske salafi-propaganda rækker ud efter de unge på sociale medier, og den argumenterer for, at vi ved et afgrænset fokus på den militante propaganda overser afgørende nuancer i propagandaens outreach. Rapporten er målrettet fagprofessionelle, der arbejder med forebyggelse af radikaliserings og ekstremisme¹. Dens ambition er at bidrage med en baggrundsviden hertil, og den placerer løbende sine pointer inden for denne kontekst.

Rapportens struktur er følgende: Efter en kort, indledende præsentation af rapportens metode, beskæftiger første del af rapporten sig med den militante del af den danske propaganda, der er blevet delt på sociale medier fra 2011 til og med 2017. Anden del af rapporten beskæftiger sig med den propaganda, der er blevet delt de senere år frem til midt 2021, hvor dataindsamlingen for denne rapport stoppede. Rapportens punkter og pointer diskuteres løbende med udgangspunkt i forskning på området. Udviklingen i den danske salafi-propaganda opsamles i konklusionen, hvor der også samles op på, hvad det har af betydning for de fagprofessionelle, der arbejder med forebyggelse af radikaliserings og ekstremisme.

Rapporten finder, at der er sket et skifte i den propaganda, som møder de unge, der færdes i det danske salafi-miljø på sociale medier. Her kunne de for få år siden møde propaganda, der eksplicit kaldte til væbnet kamp. Det har imidlertid ændret sig. Og imens der også har været et skift i, hvilke danske salafi-grupper der er mest til stede på sociale medier, deler selv de salafi-grupper, som tidligere kaldte til væbnet jihad, ikke længere eksplicit militant propaganda på sociale medier.

¹ Begreberne defineres efter den nationale handlingsplan: "Ekstremisme betegner personer eller grupper, som begår eller søger at legitimere vold eller andre ulovlige handlinger med henvisning til samfundsforhold, de er utilfredse med" (Den nationale handlingsplan 2016). "Radikalisering betegner en kortere eller længerevarende proces, hvor en person tilslutter sig ekstremistiske synspunkter eller legitimerer sine handlinger efter ekstremistisk ideologi" (Den nationale handlingsplan 2016).

Rapportens metode

Følgende afsnit præsenterer kort rapportens metodiske fremgangsmåde². Rapporten er anden del af en tredelt serie om dansk salafi-propaganda. Afsnittet optræder også i de to andre rapporter³ og kan af den flittige læser undlades.

Rapporten er baseret på et open source-studie af 10 danske selvpositionerede salafi-gruppers 30+ SoMe-profiler på Facebook, Twitter, YouTube og Instagram. Studiet strækker sig datamæssigt over en tidsperiode på næsten ti år og består af 20.000+ tekst-, billede og videouploads delt af de danske salafi-grupper.

De salafi-grupper, der indgår i rapporten, er alle sunni-muslimske men varierer i forhold til geografisk tilknytning (Jylland, Sjælland, Fyn), målgruppe (køn, alder, etnicitet m.m.), politisk engagement, accept af vold og forskelle over doktrinen. Rapporten fællesbetegner de grupper, som indgår heri 'salafi' på grund af de forskellige måder, hvorpå alle grupperne selv-positionerer sig som salafister i deres officielle online-propaganda. Måderne, hvorpå dette gøres, er for eksempel ved at udråbe sig selv som salafi, ved at understrege, at de følger en ordret forståelse af skriften, eller ved at argumentere for en religiøs praksis, der er fuldt ud identisk med Profeten Muhammeds og de første tre generationer herefter. Begrebet salafisme er afledt af det arabiske udtryk *as-salaf as-salih*, der betyder 'de fromme forgængere', og som netop henviser til Profeten Muhammed og de efterfølgende tre generationer (Wiktorowicz 2006). Og salafisme som en generel tilgang til islam er kort sagt baseret på ideen om at følge i de tidlige generationers fodspor og udlede religiøs vejledning direkte fra kilderne uden at fortolke dem eller tilpasse dem til samfundet i dag (Wiktorowicz 2006).

Nogle af grupperne vil også kunne betegnes som islamister frem for (aktivistiske/politiske) salafister (jf. Wiktorowicz klassificeringsmodel). Det er imidlertid en større definitionsdiskussion inden for forskningen, som denne rapport ikke vil gå yderligere ind i. Andre grupper kunne tidligere betegnes som jihadi-salafister ud fra deres alment tilgængelige SoMo-propaganda. Det kan de

² For en uddybet præsentation af metode og teori se rapporten "Metodiske refleksioner og teoretiske overvejelser i studiet af dansk online salafi-propaganda".

³ Se også "Rapport II: Fra kvindelig kriger til opdrager af næste generation", der specifikt beskæftiger sig med den danske salafi-propaganda, der er målrettet kvinder, og "Rapport III; Mandlige krigere og kvindelig ære", der beskæftiger sig med, hvordan specifikke forståelser af maskulinitet og feminitet bruges som rekrutteringsredskab i den danske salafi-propaganda.

imidlertid ikke længere på grund af ændringer i deres online outreach. Imens det kan skyldes ændringer i ideologisk ståsted, kan det også skyldes, at digitale restriktioner og initiativer mod 'online-radikalisering' herunder *takedowns* i dag begrænser, hvad der kan deles på sociale medier.

Rapporten samler således grupperne i fællesbetegnelsen 'salafi' på trods af deres forskellighed. Rapporten diskuterer i stedet generelle mønstre og tendenser i den propaganda, der har mødt de unge på sociale medier de seneste ti år. Den tager sit udgangspunkt i de store forandringer, der har været på den internationale jihadarena såvel som inden for det danske salafi-miljø, hvor miljøer er blevet opløst, nye grupper kommet og andre har fået større gennemslagskraft, siden de første fremmedkrigere forlod Danmark for at tilslutte sig konflikten i Syrien/Irak. Rapporten diskuterer først den militante propaganda. Den florerede fra 2011 frem til og med 2017, som var en tidsperiode hvor Islamisk Stats havde sin storhedstid, etablerede sit kalifat og til sidst havde sin territoriale tilbagegang i Syrien/Irak. Herefter blev den danske propaganda overvejende ikke-militant, og rapporten diskuterer i sin anden del den nyere propaganda, der florerede de senere år frem til midt 2021, hvor studierne for denne rapport stoppede. De grupper, der indgår i rapporten, er udvalgt fordi de gennem de tidsperioder, hvor rapportens data er indsamlet, har været de mest toneangivende danske salafi-grupper på sociale medier. Flere af grupperne er også toneangivende i dag.

I rapportens tiårige tidsperiode har kommunikationsmulighederne på sociale medier som nævnt ændret sig væsentligt, og digitale restriktioner og initiativer mod online-radikalisering begrænser i dag, hvad der kan deles online. Mere specifikt er dele af rapportens data fra en tid, hvor forebyggende og bekæmpende initiativer mod 'online-radikalisering' var knap så veludviklede, som de er i dag. Dengang fandt *take-downs* kun sjældent sted, og digital censur på sociale medieplatforme var næsten ikkeeksisterende. Store dele af den militante propaganda, som rapporten blandt andet bygger på, er i dag fjernet fra sociale medier. Og rapporten giver derfor et unikt indblik i, hvordan propagandaen over de seneste ti år har ændret sig fra også at bestå af militante budskaber til at være ikkemilitant.

I forhold til jihadbegrebet, bliver dette ofte oversat til 'hellig krig' og forstået som en væbnet kamp mod fjender af islam. Men det er imidlertid en forsimpning. Og jihadforståelser spænder fra en indadvendt spirituel kamp for at opnå den rette tro gennem ord og gerninger til individuel eller militær kamp for at fremme islam (Peters 2004). Imens dette er en velkendt pointe, er den ikke desto mindre afgørende at fremsætte hér. Det understreger nemlig en afgørende nuance i forhold

til rapporten: At den militante salafi-propagandas jihadforståelser – såvel som verdensforståelser mere generelt – er eksempler på specifikke læsninger, oversættelsesvalg og fortolkninger af skrift og tradition. Den militante propaganda repræsenterer altså ikke danske muslimers holdninger til jihad m.m. På samme måde omhandler rapporten ikke islam, men en retning, eller politisk ideologi om man vil, inden for islam. Rapporten omhandler hermed ikke 'dansk islam' men salafisme inden for en dansk kontekst.

Kald til væbnet kamp

I Koranen findes der flere kapitler (suraer), som specifikt omhandler væbnet jihad og giver retningslinjer herfor (Peters 2004). Dette er også tilfældet i hadithlitteraturen, der er religiøse tekster, som beskriver, hvad Profeten Muhammed sagde og gjorde, mens han levede, og blandt andet beretter om den tradition, som profeten fulgte i forhold til væbnet jihad. Doktrinerne fra Koranen og hadithlitteraturen danner grundlag for islamisk lovgivning (sharia) – herunder de sunnimuslimske retsskoler⁴ position i spørgsmålet om, hvordan jihad skal forstås. Og netop klassiske jihaddoktriner fra Koranen, hadithlitteraturen og retsskolerne er fundamentet i den danske propagandas kald til væbnet kamp.

Et eksempel er følgende tekst, der fremsætter klassiske jihaddoktriner fra de sunnimuslimske retsskoler i selskab med tanker fra jihadideologen Abdallah Azzam. Azzam er blandt de personer, der har sat de tydeligste fingeraftryk på ideologien bag al-Qaeda (Hegghammer 2008; 2020). Han omtales også ofte som bin Ladens åndelige leder og 'jihadismens gudfader', og han var nøglefigur i fornyelsen af de klassiske doktriner omkring defensiv jihad, dvs. væbnet forsvar af islam (Hegghammer 2008; 2020). I frustration over hvad Azzam opfattede som en vildledt muslimsk ungdom, skrev han i 80'erne en tekst, der havde til formål at afklare, hvordan jihadbegrebet skal forstås. Heri skelnede han mellem den ikke-militante og den militante forståelse af begrebet (Hegghammer 2008; 2020). Og med skriften og Azzams argumenter i hånden henvender den delte tekst sig til unge, danske muslimer i en fortælling om, at 'jihad' udelukkende kan fortolkes som væbnet kamp:

(...) Der findes en kæmpe misforståelse af ordet "jihad" blandt mange muslimer i dag, der tror, at det er enhver form for kamp på Allahs vej, som også oversættes til "at stræbe" (...) Ud fra følgende betragtninger er "jihad" et shara'ee begreb [sharia,

⁴ Retsskolerne er bag den klassiske islamiske retslære, som blev udviklet i århundrederne efter islams opståen. Fire sunnimuslimske retsskoler har domineret muslimsk historie: Hanafi, Maliki, Shafi'i og Hanbali.

islamisk lovgivning], som indebærer al-Qitaal (fysisk kamp)⁵, selvom det kan betyde noget andet sprogligt (...) Derfor, når ordet jihad bruges i Koranen og Sunnah i en generel forstand, betyder det Qitaal (...) Desværre, når Allah retleder de muslimske unge til at komme og opfylde deres forpligtelse, finder vi nogle folk blandt muslimerne, der hindrer de unge væk fra den juridiske jihad imod den sproglige jihad (...) De fire fuqaha [de fire sunni-muslimske retsskoler] er enige i, at al-jihad er al-Qitaal (kamp): Al-Hanafiyah [Hanafi retsskolen]: Der står i Fath al-Qadeer af Ibn Humaam^{5/187}: "al-jihad: kalde Kuffar til sandhedens deen og bekæmpe dem, hvis de ikke accepterer. "Al-Kaasaani sagde i al-Badaa'i 9/4299:" At ofre ens styrke og energi i kampen for Allahs skyld med sit liv, ejendom og tunge mv." (...) Ash-Shaafi'iyah [Shafi'i retsskolen]: Al-Baajawari⁷ sagde: "al-jihad betyder: al-Qitaal (kamp) for Allahs skyld" al-Baajawari / bnul-Qaasim 2/261⁸. Ibn Hajr sagde i al-Fath 6/2⁹: "... og juridisk (betyder det) at stræbe efter at bekæmpe Kuffar" (...) Konklusion: Faktisk hver gang ordet "jihad" nævnes, så er der tale om al-Qitaal (kamp)" (Tekst-upload fra 2013. Tekst som i upload.)

Ligesom store dele af den danske, militante propaganda er teksten ovenfor fra dengang, hvor et højt antal såkaldte fremmedkrigere forlod deres hjemland i Vesten og tilsluttede sig væbnet kamp i Syrien/Irak – herunder, men ikke udelukkende, terrororganisationen Islamisk Stat. Og diskussionen om, hvordan jihadbegrebet skulle forstås, var dengang højaktuel inden for det danske salafistiske miljø. Fælles for den danske, militante propaganda er, at Azzam er en primær inspirationskilde. Og det er derfor særligt interessant, at Azzam gennem tiden har haft afgørende betydning for fremmedkrigeres store tilslutning til væbnet kamp i forskellige dele af Mellemøsten (Hegghammer 2011; 2013; 2020). Mere specifikt er Azzam en af de mest citerede ideologer blandt vestlige fremmedkrigere i deres argumentation for, hvorfor de tilsluttede sig konflikten i Syrien/Irak (Hegghammer 2011; 2013; 2020).

Ovenstående tekst er også i sin opbygning et mere generelt eksempel på, hvordan den danske, militante propaganda rekrutterer ud fra en to trins-logik: Først argumenteres der for, at 'jihad' skal forstås som væbnet kamp, og dernæst 'bevises' denne forståelse gennem citater fra Koranen, hadithlitteraturen og islamisk lovgivning.

Den danske, militante salafi-propagandas behov for at 'bevise', at jihad handler om væbnet kamp, skyldes foruden den aktuelle kontekst, at der ud fra Koranen kan tolkes forskellige forståelser af

⁵ Parenteser i citater er indsat af de danske salafi-grupper selv. Rapportens oversættelse af begreber er markeret med [].

⁶ Henvisning til en tafsir, dvs. kommentarer til og forklaringer på Koranens tekster.

⁷ Lærd inden for Shafi'i-retsskolen.

⁸ En tafsir inden for Shafi'i-retsskolen.

⁹ Henvisning til lærd inden for Shafi'i-retsskolen og hans tafsir.

jihadbegrebet (Peters 2004). I de 22 år, Muhammed modtog åbenbaringer, skete der også en række forskydninger i skriftens præsentationer af 'jihad'. I nogle koranvers pålægges profeten at bekæmpe de vantro (*kuffar*) militært, imens 'jihad' i andre koranvers beskrives som bekæmpelse af ikke-troende med fredelige midler – for eksempel omvendelse til islam ved mission (Peters 2004).

Og ser man nærmere på de retningslinjer, der er for militant jihad, skelnes der i skriften mellem to forskellige og adskilte former for jihad: 'offensiv jihad' (*jihad al-talab*) og 'defensiv jihad' (*jihad al-daf'a*). Imens offensiv jihad er centreret omkring udbredelsen af islam, er defensiv jihad centreret omkring forsvaret af islam. Eller sagt på en anden måde: De doktriner, der handler om offensiv jihad, er centreret omkring opfordringer til og retningslinjer for krig mod andre stater, dvs. militant erobring af ikke-islamiske områder og udbredelse af islam. Derimod er de doktriner, der handler om defensiv jihad, centreret omkring påbud om og anvisninger for kamp, hvis ens territorie bliver invaderet, og man er nødsaget til at forsvare sig (Lahoud 2014; Hegghammer 2008a: 2008b; Wiktorowicz 2006).

Med etableringen af det oprindelige kalifat efter Muhammeds død begyndte angreb mod det ikke-muslimske rige, der lå omkring kalifatet. I de juridiske jihaddoktriner, som de muslimske retslærde udviklede i 700- til 800-tallet, blev områder, der ikke var underlagt islam, betegnet 'krigens hus' (*dar al-harb*), og ambitionen var, at disse områder skulle gøres mindre, så 'islams hus' (*dar al-Islam*) kunne blive større. Retningslinjerne for militant jihad er således fra en tid, hvor man havde brug for anvisninger for, hvem der skulle deltage i væbnet erobring af områder og ekspansion af islam (offensiv jihad), og hvem der skulle deltage i væbnet forsvar, hvis et område blev angrebet (defensiv jihad). Og lidt simpelt sagt blev militant erobring og ekspansion anset som en kollektiv pligt (*fard kifaya*) for alle raske mænd, imens forsvar ved angreb blev anset som en individuel forpligtelse (*fard 'ayn*) for enhver muslim (Lahoud 2014; Hegghammer 2008a: 2008b; Wiktorowicz 2006; Peters 2004).

Fælles for den danske, militante propaganda er, at den næsten udelukkende bygger på doktriner om defensiv jihad, dvs. fortællinger om, at islam er under angreb, og den danske propaganda kalder derfor enhver muslim til sin 'pligt': At tage del i jihad. Dette gøres igen med fortællinger om Profeten Muhammeds tid og referencer til skriften:

"(...) Det var ikke rigtigt for befolkningen i Al-Madinah [Medina] og beduinerne i

nabolaget at forblive bag Profeten (kæmpende for Allaahs sag), og det var ikke rigtigt for dem at foretrække deres egne liv for hans liv.” (Al-Tawbah 9:120¹⁰) (Fra Badaa’i ‘al-Sanaa’i, 7/98.) Der siges noget lignende i al-Sharh al-Sagheer¹¹, en af Maalikis¹² bøger (2/274), som konstaterer at hvis fjenden angriber et muslimsk land, så bliver jihaad en individuel pligt for enhver mand og kvinde (...)” (Tekst-upload fra 2013. Tekst som i upload.)

Ifølge skriftens retningslinjer for jihad gælder pligten til at tage del i væbnet jihad for dem, der er bosat i det område, som er under angreb, eller dem, der er i nærheden (Lahoud 2014; Hegghammer 2008a; 2008b; Wiktorowicz 2006; Peters 2004). Den militante, danske propaganda har imidlertid – ligesom flere internationale terrororganisationer – udvidet denne specificering af, hvem der er forpligtet til defensiv jihad. Den danske, militante propaganda præsenterer nemlig islam som under generelt angreb fra Vesten, og jihad anses derfor som en forpligtigelse for alle muslimer verden over. Den militante propaganda omfortolker hermed de klassiske doktriner om defensiv jihad, som egentligt henvendte sig til dem, der var bosat i områder under angreb, til et moderne, globalt kald til væbnet jihad.

Relevant for den danske, militante propagandas hyppige brug af jihaddoktriner fra skriften er, at forskningen finder, at valget om at engagere sig i væbnet kamp og militante angreb ofte legitimeres gennem religionen og ved henvisninger til Koranen og anden klassisk islamisk litteratur (Lindekilde & Kühle 2009; Hegghammer 2013; Lahoud 2014). Og selvom selvmordsterroristers handlinger ikke nødvendigvis udspringer af religiøs overbevisning, bliver martyrium også ofte legitimeret ved og forherliget med reference til klassiske jihaddoktriner (Lindekilde & Kühle 2009; Hegghammer 2013; Lahoud 2014).

Jihad-kultur

Men den danske salafi-propaganda kalder ikke kun til væbnet jihad ved at fremsætte klassiske doktriner fra Koranen, hadithlitteraturen og islamisk lovgivning. Deltagelse i jihad bliver også gjort attraktiv i fortællinger om en jihad-kultur. Den danske, militante propaganda er nemlig meget mere end skriftens retningslinjer for kamp – den består også af eksempelvis a cappella-sange og poesi. Og for at kunne diskutere, hvordan de danske grupper rekrutterer online, er det nyttigt at skelne mellem islamisk dogmatik (som præsenteret i forrige afsnit) og følelsesmæssig religiøs

¹⁰ Ofte citeret ‘jihad-sura’ fra Koranen (sura 9:120).

¹¹ Henvisninger til værk inden for Maliki-retsskolen, der er reference for det følgende argument.

¹² En af de fire retsskoler.

intensitet.

Ifølge forskningen kan individer nemlig have meget begrænset viden om religiøs dogmatik og skriftlige kilder men alligevel opleve sig selv som meget religiøse og have store følelser omkring deres egen religiøsitet (Hegghammer 2017; Pieslak 2017; Ostovars 2017). For eksempel kan *anashid*, som er a cappella-sange med religiøst indhold, spille en stor rolle for individers veje ind i jihadismen (Pieslak 2017). Det skyldes, at *anashid* i høj grad spiller på følelser og dermed kan være med til at skabe bånd til ideologien (Pieslak 2017). Og flere jihadister har også, inden de har gennemført et angreb, lyttet til konkrete *anashid* for at øge deres indre styrke og målrettethed (Pieslak 2017).

Ser vi på den militante, danske jihadpropaganda, består den også i høj grad af *anashid*, der på forskellige måder omhandler jihad. Karakteristisk for disse er idylliseringen af væbnet kamp. Det gøres blandt andet ved at fremstille væbnet kamp med stærke referencer til fortiden. Her visualiseres krigere for eksempel i traditionelle islamiske klæder med spyd og flag eller til hest. Og lyden af hestehove og sværd, der klinger, høres også ofte i baggrunden af en *nashid*:

Denne fremstilling trækker referencer til kendte symboler fra islamisk historie og associerer nutidens jihadister med dem, som skabte grundlaget for islam (Ostovars 2017).

Forskningen har også fremhævet fænomenet 'jihadi cool' (Sageman 2008) og undersøgt, hvordan online, militant propaganda konstruerer jihad som noget hipt og trendy (Sageman 2008; Ostovars 2017; Larsen 2020). Dette er paradoksalt nok også tilfældet med den danske militante propaganda. Her fremstilles jihad nemlig ikke kun som noget præ-moderne og historisk autentisk, men også som et moderne fænomen. Og den danske propaganda portrætterer også ofte jihadkrigere i sorte klæder med maskerede ansigter. Dette signalerer styrke, vold, magt, anonymitet og mystik (Ostovars 2017). Og ligesom i den internationale propaganda fremstiller den danske propaganda jihadkrigere som nogle, der opererer i det skjulte og angriber uventet.

Jihadkrigerne i den danske propaganda fremstilles også som medlemmer af militære specialstyrker eller karakterer i et computerspil, og de kan hermed fremstå som helte:

Forskningen argumenterer for, at superheltefremstillingen ofte er inspireret af hollywoodfilm eller computerspil, som unge med interesse i vestlig populærkultur kan relatere til (Ostovars 2017).

Foruden anashid udgør digte også en stor del af den danske propaganda. Her hyldes jihadkrigere og martyrdom, og digtenes formål er typisk at opretholde motivation og kampgejst. Dette er for eksempel tilfældet i følgende digt, der omhandler æren ved at kæmpe *fisabilillah*, der betyder 'for Allahs skyld' og bruges som et synonym for væbnet jihad. Digtet præsenterer mujahideen som modige mænd, der er særligt udvalgt af Allah. Digtet fremhæver den klassiske opfattelse af, at mujahideen lever videre i grønne fugles hjerte, og det fremstiller døden som en gave:

"Allahs fred være med jer, oh mujahideen!
Allahs fred være med jer, oh mujahideen!
I som forlod jeres mødre og koner grædende! For at kæmpe for denne ummah! Som vores elskede profet og alle dem i hans tid, som var på haqq, gjorde – for at kæmpe for Allahs smukke ord.
Oh mujahideen! oh mujahideen!
Kæmp! Allah har valgt jer ud af os alle, kæmp kæmp!
I har Allah ved jeres side!
Sandelig er sejren nær! Hold hovedet højt, ved Allah, vi støtter jer!
Oh mujahideen, hvilken ære det er at kæmpe Fisabilillah!
Må Allah lade sejren komme igennem jeres hænder! Må han ta'ala lade det smukkeste Noor [lys] lyse ud af jeres ansigter, når I kæmper for hans sag! Må Allah give fjenderne den største frygt i deres hjerter, [så stor] at de vil dø af frygt! Hvis I frygter Allah, oh mujahideen, så frygt ikke døden, for døden er en gave for jer!
I er blandt shahudaan! I er i hjertet af de grønne fugle ♥"
(Tekst-upload på Facebook i 2014. Tekst som i upload.)

Den danske salafi-propagandas kald til jihad bygger altså også i høj grad på poesi og følelser. Men følelsers store rolle er ikke særegent for den danske propaganda. Et eksempel fra den internationale jihadarena er al-Qaeda-lederen al-Zarqawi, hvis voldshandlinger i midten af 2000'erne var så brutale, at han blev kaldt *al-dhabbah* – the Slaughterer. Al-Zarqawi blev også et

symbol på nutidens jihadisters brutalitet. Mindre velkendt er dog, at al-Zarqawi også blev kaldt *al-bakka* – the Weeper eller 'he who cries a lot' (Hegghammer 2020). Og imens det kan synes modsatrettet, at en subkultur forbundet med ekstrem vold tilskynder store følelser og gråd, er det ifølge forskningen ikke desto mindre en stor del af jihadkulturen (Hegghammer 2020b). Dette er også tilfældet i den danske jihadpropaganda, hvor store følelser og ikke mindst gråd er anset som udtryk for religiøs hengivenhed.

Flere eksisterende studier argumenterer også for, at følelser er en større drivkraft end ideologi og religiøsitet (Hegghammer 2017; 2020b; Pieslak 2017; Ostovars 2017; Roy 2017). Omvendt har flere studier forholdt sig kritisk over for, hvorvidt det er muligt at adskille ideologi og religiøsitet fra følelser (f.eks. Qvortrup & Larsen 2019). Disse argumenterer i stedet for et fokus på 'religiøse følelser', når vi taler om, hvad der motiverer individet til at tilslutte sig ekstremistiske miljøer eller til at tage del i jihad.

Og det er netop i lyset af den danske, militante propagandas forståelse af, at jihad er en pligt for enhver muslim, når islam er under angreb, såvel som dens brug af 'religiøse følelser', at vi skal forstå den ikke-militante salafi-propaganda, der fra 2018 til midt 2021 er dominerende på sociale medier. Eller sagt på en anden måde: Når det overhovedet er interessant at tale om den militante propaganda, der blev delt på sociale medier fra 2011 til og med 2017, er det fordi, at en forståelse af denne danner et nødvendigt grundlag for at kunne forstå den propaganda, der møder de unge på sociale medier i dag.

Kald til modstand mod ideologisk bekæmpelse af islam

Ser vi så nærmere på den danske salafi-propaganda, der møder de unge på sociale medier fra 2018 til midt 2021, er det eksplicitte kald til jihad (næsten) væk. Og den nyere propaganda består kun i meget begrænset omfang af referencer til skriftens jihaddoktriner og fortællinger om en jihadkultur. I stedet bygger den på fortællinger om en oplevet værdikamp mod muslimer og islam. Selv på de SoMe-profiler, hvor propaganda tidligere var militant.

I adskillige år har salafisme været forbundet med jihadisme og voldelig ekstremisme både i forskning, medier og offentlige debatter (Melegrou-Hitchens 2020; Maher 2016). Men salafisme har meget dybere rødder end jihadisme og terrorisme, og den står som en magtfuld og kompleks ideologi, der har inspireret bevægelser og grupper over hele verden til tanker og handlinger siden

begyndelsen af 1900'erne (Melegrou-Hitchens 2020; Maher 2016). Og lidt forsimplet sagt begyndte salafismen først at blive forbundet med voldelig jihadisme efter terrorangrebet på World Trade Centre den 11. september 2001 (9/11). Inden da var salafisme ikke automatisk relateret til terrorisme, men i stedet til modstand. Og muslimer og islam var endnu ikke en stor del af den vestlige debat (Melegrou-Hitchens 2020; Maher 2016). Internationale salafi-organisationer har i høj grad anvendt 9/11, og hvad mange muslimer efterfølgende oplevede som et vestligt had mod islam, i deres rekruttering af vestlige muslimer. Dette er også tilfældet for store dele af den danske propaganda, der er blevet delt fra 2018 til midt 2021. Og imens den nyere, danske salafi-propaganda ikke kalder til jihad, kalder den netop til modstand mod tyranni, undertrykkelse og ydmygelse af muslimer verden over.

Inden for forskningen har man længe været enige om, at sociale medier har skabt et miljø, hvor verden er blevet mindre og mere sammenkoblet. Blandt andet fordi sociale medier muliggør en indlevelse i fjerntliggende dele af verden gennem brutale billeder, følelsesstærke live-oplæg og andre former for beretninger. Dette spiller ind i den allerede eksisterende islamiske tro på sammenholdet i den muslimske *ummah*, der kan oversættes til den globale muslimske nation, og opfattelsen af, at enhver muslim er forpligtiget til at komme ummahen til hjælp, når den lider. Og det er den danske salafi-propaganda hurtig til at anvende i kaldet på modstand mod Vestens bekæmpelse af islam.

Narrativer om tyranni, undertrykkelse og ideologisk bekrigelse af islam er imidlertid hverken nyt eller forbeholdt ikke-militant propaganda. Det er nemlig også historisk set, at internationale jihadbevægelser benytter netop denne retorik i deres militante propaganda, når de har oplevet modstand og territorial tilbagegang (Hegghammer 2020; Melegrou-Hitchens 2020; Richards 2019). Et aktuelt eksempel er Islamisk Stat, der de seneste år har været under et massivt, militært pres i sine tidligere kerneområder i Syrien og Irak. Gruppen fastholder imidlertid sine ambitioner om at være global ledestjerne for jihadister verden over og om igen at opnå kontrol med større landområder (FE 2020). Og den propaganda, som gruppen udsender i dag, bygger blandt andet på de narrativer, som også findes i den danske, ikke-militante propaganda.

Omvendt er det særlig karakteristisk for den danske salafi-propaganda, der florerer på sociale medier fra 2018 til midt 2021, at den især tapper ind i en national kontekst. Salafismen opstod som en kritik af nationale systemer og lokalpolitik i specifikke dele af Mellemøsten og udviklede sig til at have et globalt perspektiv (Hegghammer 2020; Melegrou-Hitchens 2020; Wiktorowicz

2006). I løbet af de seneste ti år synes den danske salafi-propaganda altså at slutte cirklen. Og efter at have været centreret omkring et globalt perspektiv i den militante propaganda, knytter den aktuelle propaganda nu i endnu højere grad til den danske kontekst. Mere specifikt har den danske salafi-propaganda ændret sig fra (også) at være centreret omkring retningslinjer for global jihad til overvejende at være samtidig og kontekstualiseret i aktuel identitetspolitik. Det er særligt tilfældet i den propaganda, der omhandler racisme og diskrimination. Her taler propagandaen om den vestlige kultur som antitolerant og etableret på opfattelsen af, at etniske minoriteter er tilbagestående og mindre værd. Og med udgangspunkt heri opråber propagandaen et forskelsfællesskab inden for den danske del af den muslimske ummah. Men det er også i høj grad tilfældet i den propaganda, der handler om den genopblussede debat om Muhammedtegningerne, som udspringer af magasinet Charlie Hebdos genoptrykning af en række Muhammedtegninger i efteråret 2020.

Af særlig relevans herfor finder forskningen, at specifikke samfunds faktorer og modstanden mod det etablerede samfunds værdier og normer er stærke attraktionsfaktorer, når det gælder individets engagement i ekstremistiske grupper (Crone 2010, 2016; Hemmingsen 2010; Bjørge 2005). Dertil kommer, at følelsen af social eksklusion, marginalisering og diskrimination også er væsentlige faktorer (Bjørge 2011; Hemmingsen 2010; Lindekilde & Berthelsen 2015; Thomas et al. 2014). Dette argument fremsætter eksempelvis Hemmingsen (2010) i sit syn på dansk, islamistisk modkultur. Også Roy (2004; 2017) argumenterer for en lignende pointe og taler om, at der er sket en 'islamisering af radikaliserings', og at unge, der tidligere ville have tilsluttet sig andre politiske modkulturer, i dag tilslutter sig islamistiske og ekstremistiske grupperinger.

Relevant i den sammenhæng er også forskningens pointe om, at en hvilken som helst propaganda først mobiliserer i det øjeblik, hvor religiøs dogmatik indrammes på en måde, hvor det har umiddelbar relevans for dem, propagandaen henvender sig til (Melegrou-Hitchens 2020). Først her kan en propaganda mobilisere individer til at tilslutte sig et kollektiv og handle på vegne deraf (Melegrou-Hitchens 2020).

Og netop genoptrykningen af Muhammedtegningerne har også været central i den internationale, militante propaganda. Her udsendte både al-Qaeda og Islamisk Stat som reaktion på genoptrykningen opfordringer til angreb som gengældelse (FE 2020). Terrorangrebene i Europa i slutningen af 2020 var også eksempler på besvarelser af dette kald (FE 2020). Angrebene understregede dertil, at der stadig er aktive Islamisk Stat- og al-Qaeda-netværk i og uden for

Europa, og at grupperne fortsat udgør en inspirationskilde for militante islamister, der sympatiserer med gruppens ideologi og propaganda (FE 2020). Og ifølge risikovurderingen fra 2020 udspringer den primære trussel fra al-Qaeda fra mindre netværk, som typisk engagerer sig i sager som netop den opfattede krænkelse af Profeten Muhammed og islam (FE 2020).

Og ser vi mod jihadideologen Anwar al-Awlaki, der var bag store dele af al-Qaedas propaganda, var hans budskaber et eksempel på, hvordan opfordringer til jihad blev målrettet et vestligt publikum. Awlakis ambition var nemlig netop at tilpasse al-Qaedas jihadideologi til referencerammerne hos et vestligt publikum. Og det var hans evne til at skabe resonans hos Vestens muslimer, der oprindeligt etablerede ham som en af de voksende stjerner i den vestlige ikke-militante salafi-islam, og gav ham en stor base af loyale tilhængere, for hvem han havde genoplivet deres religion (Melegrou-Hitchens 2020). Awlaki omskrev senere især al-Qaedas dogmatik til at vedrøre muslimer i Vesten med et fokus på 9/11 og det oplevede vestlige had mod islam (Melegrou-Hitchens 2020).

Denne rapport argumenter derfor, at vi er nødt til at bevæge os væk fra ideen om, at det per definition er de militante narrativer og brutale voldsvideoer, der tiltrækker, og hen imod et bredere fokus, der også tager højde for ikke-militante budskabers tiltrækningskraft og radikaliseringspotentiale.

Og hvorfor er denne viden relevant i et forebyggelsesperspektiv? Det er den, fordi et bredere fokus på online salafi-propaganda hjælper os til ikke kun at tale om, hvordan voldspropaganda kan radikalisere, men også om, hvordan ikke-militant propaganda - selv når det ikke er intentionen - også har radikaliseringspotentiale. Og imens salafisme ikke generelt kan ligestilles med ekstremisme, er spørgsmålet, hvorvidt salafi-propaganda, der ikke kan kategoriseres som militant, i nogle tilfælde alligevel kan bidrage til radikalisering.

Opsamling og konklusion

Salafister opfattes ofte som konservative fundamentalister – altså som folk med et ideologisk grundlag i profetens tid og en ambition om at genvinde den fjerne fortid og genoprette en islamisk stat. De danske salafister selvopfatter og positionerer sig også overordnet set på den måde. Men i nogle henseender er det en forenkling, og den danske propaganda er mere kompleks og mere aktuel end blot forfædrenes doktriner.

Den danske salafi-propaganda er nemlig ikke kun præ-moderne med referencer til tidlige, islamiske kilder fra før-moderne tid. Den er også samtidig og kontekstualiseret i aktuel identitetspolitik. Mere specifikt har den danske salafi-propaganda ændret sig fra, at dele af den var centreret omkring retningslinjer for jihad og fortællinger om en attraktiv jihadkultur, til overvejende at adressere samtiden – herunder især en oplevet bekrigelse af islam og muslimsk identitet. Og hvor den danske propaganda tidligere (også) kaldte til væbnet jihad, er det kald nu (næsten) væk, og selv de grupper, der tidligere delte militant propaganda, centrerer nu også sin propaganda omkring et kald til modstand mod en oplevet hetz mod danske muslimer.

Rapportens punkter og pointer er især væsentlige i relation til den globale pandemi. Nyere forskning udført under COVID-19 finder nemlig, at religion fungerer som redskab til krisestyring. Og religiøse organisationer fungerer som tilflugtssted og tilbyder social trøst i tider med krise (AEI 2020; PRC 2020). Forskningen viser også, at en følelse af manglende tilhørsforhold er blandt de afgørende drivkræfter i radikaliseringsprocesser (Wiktorowicz 2005; Sageman 2004; Lindekilde & Bertelsen 2015; Hemmingsen 2010). Og at isolerede unges accept af problematiske overbevisninger øges ved (online) samvær med karismatiske skikkelser (Sageman 2010; Crone 2008). En ny Egmont-rapport, der stiller skarpt på danske unges trivsel under COVID-19, finder også, at hver fjerde af de unge oplevede en mærkbar ændring i livstilfredshed i perioden, hvor samfundet var lukket ned. For cirka halvdelen af dem var ændringen til det bedre, men nedlukningen skabte også afsavn og ensomhed. Og flere af de unge giver udtryk for, at de brugte digitale relationer og det online rum til at dæmpe ensomhedsfølelsen (Egmont 2020). På den måde er det ikke kun den danske propagandas outreach, der har ændret sig. Konteksten har også ændret sig. Og pandemien gør, at der nu potentielt er en større risiko for radikalisering af danske unge online.

Det er derfor særligt relevant, at den aktuelle propaganda, der trækker på oplevet racisme, strukturel diskrimination, politisk had og antidemokratiske narrativer favner langt bredere og adresserer langt flere end et kald om at tilslutte sig væbnet jihad i Mellemøsten. Og et afrundende spørgsmål på denne rapport må være, om propaganda per definition skal være militant for at være problematisk, eller om propaganda, der ikke kan kategoriseres som ekstremistisk, i nogle tilfælde også kan tjene som dynamik i en radikaliseringsproces.

Den danske salafi-propagandas udvikling fra (også) at bestå af militante budskaber til overvejende at bestå af ikke-militant indhold betyder endvidere, at det i dag kan være sværere for de individer,

der færdes i det online salafi-miljø i Danmark, at skelne de danske salafi-grupper, der har militante sympatier, fra dem, der ikke har. På samme måde kan det mere uklare skel mellem militant og ikke-militant propaganda - såvel som mellem de danske salafi-miljøer mere generelt - gøre det endnu mere kompliceret for de fagprofessionelle, der arbejder med forebyggelse af radikaliserings og ekstremisme, at identificere begyndende radikaliseringsprocesser. Og hvor det tidligere kunne være relativt simpelt at genkende (eksempelvis Islamisk Stats) militante propagandabudskaber i de unges sprog og verdenssyn, kan det i dag være endnu mere vanskeligt for fagpersoner med kontakt til frustrerede unge at vide, hvornår der er tale om frustrationer og legitim samfundskritik, og hvornår der kan være tale om en bekymring for ekstremisme.

Det understreges igen, at eksemplerne fra den danske salafi-propaganda er udtryk for specifikke læsninger, oversættelsesvalg og fortolkninger af skrift og tradition. Rapporten beskriver altså ikke danske muslimers holdninger til fx jihad og køn. Den beskriver de udvalgte, danske salafi-gruppers holdning til dette. Derudover omhandler rapporten ikke islam, men en retning, eller politisk ideologi om man vil, inden for islam. Rapporten omhandler hermed ikke 'dansk islam', men salafisme inden for en dansk kontekst.

Rapporten dækker datamæssigt en tidsperiode på ti år (fra 2011 til midt 2021). Den er hermed et øjebliksbillede af generelle mønstre og tendenser i den propaganda, der i den periode møder de unge, som færdes i det online salafi-miljø i Danmark. Som demonstreret i rapporten præges propagandaen blandt andet af national/ international politik; magtbalancen på den internationale jihadarena og situationen i Mellemøsten krigs- og konfliktområder. Og den danske salafi-propaganda vil formentligt ændre karakter i fremtiden.

Rapporten er et produkt af et uafhængigt forskningsprojekt finansieret af Nationalt Center for forebyggelse af Ekstremisme. Projektet er udført af Sara Jul Jacobsen, der har en kandidatgrad i Religionsvidenskab fra Aarhus Universitet og en Ph.d.-grad i kvinder og militant islam.

Litteraturliste

Ali, Kecia & Oliver Leaman. 2008. *Islam Key Concepts*. New York: Routledge.

American Enterprise Institute (AEI). 2020. *American Perspectives Survey*:

<https://www.aei.org/american-perspectives-survey/>.

Bjørge, Tore. 2005. "Chapter 20: Conclusions." In Tore Bjørge (ed), *Root Causes of Terrorism: Myths, reality and ways forward*. London: Routledge.

Bjørge, Tore. 2016. "Counter-terrorism as crime prevention: a holistic approach." *Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression* 8 (1):25-44:

DOI: [10.1080/19434472.2015.1108352](https://doi.org/10.1080/19434472.2015.1108352).

Conway, Maura. 2016. "Determining the Role of the Internet in Violent Extremism and Terrorism: Six Suggestions for Progressing Research." *Studies in Conflict & Terrorism*, 40 (1): 77-98: DOI: 10.1080/1057610X.2016.1157408.

Crone, Manni. 2009. "Der blæser en vind fra Orienten – Salafisme og Jihadisme på nordlige Breddegrader." *Politik og religion* 82 (9): 25–37.

Crone, Manni. 2010. "Dynamikker i ekstremistiske miljøer." *Dansk Institut for Internationale Studier*. København: Dansk Institut for Internationale Studier.

Crone, Manni. 2016. "Radicalization revisited: violence, politics and the skills of the body." *International Affairs* 92 (3): 587-604: <https://doi.org/10.1111/1468-2346.12604>.

Egmont Fonden. 2020. Corona – i et børne- og ungeperspektiv:

<https://www.egmontfonden.dk/nedlukningen-pavirkede-mange-unges-trivsel>.

Forsvarets Efterretningstjeneste. 2020. "Efterretningsmæssig Risikovurdering 2020": <https://fe-ddis.dk/globalassets/fe/dokumenter/2020/risikovurderinger/-risikovurdering-2020-.pdf>

- Hegghammer, Thomas. 2008a. "Islamist violence and regime stability in Saudi Arabia." *International Affairs* 84 (4): 701–715: <http://www.jstor.org/stable/25144872>.
- Hegghammer, Thomas. 2011. "The Rise of Muslim Foreign Fighters: Islam and the Globalization of Jihad." *International Security* 35 (3): 53-94: https://doi.org/10.1162/ISEC_a_00023.
- Hegghammer, Thomas. 2013a. "Should I Stay or Should I Go? Explaining Variation in Western Jihadists' Choice between Domestic and Foreign Fighting." *American Political Science Review* 107 (1): 1-15: <https://doi.org/10.1017/S0003055412000615>.
- Hegghammer, Thomas. 2013b. "The recruiter's dilemma: Signalling and rebel recruitment tactics." *Journal of Peace Research* 50 (1):3-16: <https://doi.org/10.1177/0022343312452287>.
- Hegghammer, Thomas. 2017. *Jihadi Culture*. Cambridge. Cambridge University Press.
- Hegghammer, Thomas. 2020a. *The Caravan*. Cambridge. Cambridge University Press.
- Hegghammer, Thomas. 2020b. Weeping in Modern Jihadi Groups, *Journal of Islamic Studies* 31:3: 358–387: doi:10.1093/jis/etaa016.
- Hemmingsen, Ann-Sophie. 2010. *The Attractions of Jihadism-An Identity Approach to Three Danish Terrorism Cases and the Gallery of Characters around Them*. Ph.d.-afhandling, Københavns Universitet: http://pure.diis.dk/ws/files/163979/Copy_of_The_Attractions_of_Jihadism.pdf
- Hemmingsen, Ann-Sophie. 2012. *Anti-demokratiske og voldsfremmende miljøer i Danmark, som bekender sig til islamistisk ideologi*. København: Dansk Institut for Internationale Studier.
- Hemmingsen, Ann-Sophie. 2014. "Jeg En Stat Mig Bygge Vil." I Lars Erslev Andersen (red), *Terrorisme og Trusselsvurderinger*. København: Dansk Institut for Internationale Studier. http://pure.diis.dk/ws/files/61372/terrorisme_og_trusselsvurderinger_web.pdf.
- Jacobsen, Sara Jul. 2016. "Mother, martyr wife or *mujahida*: 'The Muslim Woman' in Danish Online Jihadi-Salafism." *Tidsskrift for Islamforskning* 10 (1): 165–87: <https://doi.org/10.7146/tifo.v10i1.24880>.
- Jacobsen, Sara Jul. 2019. "Calling on Women: Female-Specific Motivation Narratives in Danish Online Jihad Propaganda." *Perspectives on Terrorism* 13 (4): 14–26: <https://www.jstor.org/stable/26756700>.
- Jacobsen, Sara Jul. 2020. *Kvindespecifik jihadpropaganda - Subjektpositioner, motiveringsnarrativer og mobiliseringspotentiale: En undersøgelse af diskursive praksisser*,

materialitet og følelser i dansk online jihadi-salafisme. Ph.d.-afhandling, Roskilde Universitet.

Jensen, Sune & Jeppe Larsen. 2019. Sociological perspectives on Islamist radicalization – bridging the micro/macro gap. *European Journal of Criminology*:

<https://doi.org/10.1177/1477370819851356>

Klausen, Jytte. 2015. "Tweeting the Jihad: Social Media Networks of Western Foreign Fighters in Syria and Iraq." *Studies in Conflict & Terrorism* 38 (1): 1–22. DOI:

10.1080/1057610X.2014.974948

Kühle, Lene & Lasse Lindekilde. 2010. *Radicalization among Young Muslims in Aarhus*. Centre for Studies in Islamism and Radicalisation (CIR), Department of Political Science, Aarhus University:

https://ps.au.dk/fileadmin/site_files/filer_statskundskab/subsites/cir/radicalization_aarhus_FINAL.pdf

Lahoud, Nelly. 2014. "The Neglected Sex: The Jihadis' Exclusion of Women From Jihad."

Terrorism and Political Violence 26 (5): 780–802: DOI: [10.1080/09546553.2013.772511](https://doi.org/10.1080/09546553.2013.772511)

Larsen, Jeppe F. 2020. *Radical Islamism as an Answer: A Contribution to Theorizing the Attraction of Radical Islamism in the West*. Ph.d.-afhandling, Aalborg Universitet.

Lindekilde, Lasse & Preben Bertelsen. 2016. "Voldelig Transnational Aktivisme: Islamisk Stat, Foreign Fighters Og Radikalisering." *Dansk Sociologi* 26 (4): 29–51:

DOI: <http://dx.doi.org/10.22439/dansoc.v26i4.5035>.

Lindekilde, Lasse, Preben Bertelsen & Michael Stohl. 2016. "Who Goes, Why, and With What Effects: The Problem of Foreign Fighters from Europe." *Small Wars & Insurgencies* 27 (5): 858–77. DOI: 10.1080/09592318.2016.1208285.

Maher, Shiraz. 2016. *Salafi-Jihadism: The History of an Idea*, Oxford: Oxford University Press.

Melegrou-Hitchens, Alexander. 2020. *Incitement*. Harvard University Press, Cambridge.

Ostovar, Afshon. 2017. "The Visual Culture of Jihad". In Hegghammer, Thomas (Ed.), *Jihadi Culture: The Art and Social Practices of Militant Islamists*, 82-107, Cambridge: Cambridge University Press. DOI:10.1017/9781139086141.005.

Pearson, Elizabeth. 2018. "Online as the New Frontline: Affect, Gender, and ISIS-Take-Down on Social Media", *Studies in Conflict & Terrorism*, 41:11, 850-874, DOI:

10.1080/1057610X.2017.1352280.

Pargament, Kenneth I. & Crystal L. Park. 1997. *In times of stress: The religion-coping connection*,

I B. Spilka & D. N. McIntosh (Eds.), *The psychology of religion: Theoretical approaches*, 43–53: Westview Press.

Pew Research Centre (PRC), 2020. *Most Americans Say Coronavirus Outbreak Has Impacted Their Lives*: <https://www.pewsocialtrends.org/2020/03/30/most-americans-say-coronavirus-outbreak-has-impacted-their-lives/>

Peters, Rudolph. 2004. *Jihad i klassisk og moderne islam*. København: Forlaget Vandkunsten.

Pieslak, Jonathan. 2017. "A Musicological Perspective on Jihadi anashid" in Hegghammer, Thomas (Ed.), *Jihadi Culture: The Art and Social Practices of Militant Islamists*, 63-81. Cambridge: Cambridge University Press: DOI: 10.1017/9781139086141.004.

Richards, Julian. 2019. "Propaganda i en ekstremistisk sammenhæng", Nationalt Center for Forebyggelse af Ekstremisme.

Roy, Olivier. 2004. *Globalized Islam. The Search for a New Ummah*. Columbia: Hurst & Co Publishers.

Roy, Olivier. 2017. *Jihad og døden*. København: Forlaget Vandkunsten.

Sageman, Marc. 2004. *Understanding Terror Networks*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.

Sageman, Marc. 2008. *Leaderless Jihad: Terror Networks in the Twenty-First Century*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.

Thomas, Emma et al. 2014. "Social interaction and psychological pathways to political engagement and extremism." *European Journal of Social Psychology* 44 (1): 15-22: [DOI:10.1002/ejsp.1988](https://doi.org/10.1002/ejsp.1988).

Wiktorowicz, Quintan. 2005. *Radical Islam Rising: Muslim Extremism in the West*. Maryland: Rowman & Littlefield, Publishers, Inc.

Wiktorowicz, Quintan. 2006. "Anatomy of the Salafi Movement." *Studies in Conflict & Terrorism* 29: 207–239: DOI: [10.1080/10576100500497004](https://doi.org/10.1080/10576100500497004).

Winter, Charlie. 2015. *The Virtual 'Caliphate': Understanding Islamic State's Propaganda Strategy*. Quilliam Foundation.

<http://www.quilliamfoundation.org/wp/wpcontent/uploads/publications/free/the-virtual-caliphate-understanding-islamic-statespropaganda-strategy.pdf>.

